

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 4. De regulis iudicandi de peccato, sitne mortale, an veniale,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

tiae dissolutionem disponens aliqua ratione, de qua inferius. Atque ex his satis intelligitur ad iudicandum quae peccata pro mortalibus, & quae pro venialibus sint habenda, considerandam esse charitatis Deo vel proximo vel nobis debita laesionem, contingentem legum transgressione. Cum enim tanta fuerit laesio ut charitatem ipsam tollat: consequens est ex dictis, committi peccatum mortale: alias vero non committi plusquam veniale. Itaque deinceps dandae sunt regulae per quas cognoscatur quando legis transgressio talem laesionem habeat quae charitatem tollat: seu, quod eodem modo dicitur, quando lex cuius transgressione peccatur, obliget ad peccatum mortale.

CAPVT IV.

De iudicandi de peccato, siue mortale an veniale.

S V M M A R I V M.

- 29 Quae dari possit regula d' iudicandi inter peccatum mortale & veniale.
- 30 Peccatum suo genere mortale sit per accidens veniale, tum per rei paritatem, tum per deliberationis imperfectionem.
- 31 Qualis sit haec imperfectio, & qualiter deprehendatur, interuenisse in peccato.
- 32 Peccatum quod est veniale ex suo genere, potest ex accidenti fieri mortale quinque modis.
- 33 Similitudo qua illustratur id quod dicitur peccatum esse tum mortale, tum veniale ex suo genere, & ex accidenti.
29. **R**ed admonet Geslon in libro De vita spirituali animo lecti. l. 5. tit. E. exigere vnam aliquam certam regulam generalem, qua vniuersaliter possumus in vnaquaque mortali actione peccatum mortale discernere a veniali, perinde absurdum esse, atque eiusmodi aliquam a Medico quaerere, qua possumus inter omnes cibos salubres & insalubres discernere. Etenim sicut in salubribus & in insalubribus, ob circumstantiarum mutationem, nihil inest firmitatis: adeo ut de illis generaliter statuta sepe fallant, dum cibi genus vni homini salutare, inuenitur alteri obnoxium: & quod in vno tempore iuvat, in altero nocere deprehenditur. Ita etiam in moralibus, in quibus contingit similis circumstantiarum mutatio, fallere possunt quae generaliter decernuntur de mortiferis & venialibus. Quae tamen non defunt obseruationes generales, quas pro regulis vsurpare possumus: quoniam ad actiones singulas applicatae, probabiliter sufficienter ve ad moralem certitudinem ostendunt, an malitiam mortalem habeant necne: quod nobis sufficit cum absolute Deo soli notum sit quid in vita humana sic displicat ipsi, ut velit morte aeterna illud puniri aut non velit. Quis enim cognouit sensum Domini, aut consiliatus eius fuit? ad Rom. cap. 11.

Peccatum quod mortale est suo genere, veniale fieri ex accidenti.

SECTIO PRIOR.

30. **Q**uibus obseruationibus praemittendum est, peccatum dupliciter tum mortale, tum veniale esse: vno modo ex suo genere, altero modo ex accidenti. Mortale enim est ex suo genere, cum ex interiori ordine, quem habet ad aliquod obiectum, tanquam motus ad terminum suum proprium, priuat hominem charitate, nisi imperfectio operis excuset: ut contingit excusare (hocque in omni materia actione moralis, ut insinuat est a Nauar. in Enchir. praed. g. num. 10.) tum per rei paritatem, id est, illatae iniuriae leuitatem, tanquam per quandam materiae imperfectionem: tum per defectum deliberationis, tanquam per imperfectionem quandam formae. Haec enim reddere peccatum imperfectum sicut imperfectio materiae vel formae, reddit rem naturalem imperfectam seu quod idem est, peccatum ex suo genere mortale facere veniale per accidens, id est, per contingentiam talis imperfectionis, consensus est communis Catholicorum.

Et probatur de imperfectione materiae: quia non est consentaneum peiorem, ac miseriosem in hac vita esse animae subiectionem, quam corporis. Cum igitur lex nunquam obliget hominem ad mortem corporalem, pro re seu laesione leui: nec obligabit ad peccatum mortale, quod est mors animae. Itaque furtum, quod ex suo genere tollit charitatem proximo debitam, tantum est veniale, si sit rei de facto leuis, seu quae parum proximus laedatur de facto: ut vnus oboli. Dico

de facto, ad excludendam rem de se quidem leuam, sed per quam circumstantia aliqua proximus grauius laedatur, ut furtum vnus acus, quo pauper factor impeditur aliquid notabile lucrari suo artificio. Itemque ad excludendam rem eam quae adiunctam habet notabilem Dei iniuriam; ut mendacium iocofum iuramento confirmatum. Est enim periurium mortale, etiam si in re leuis; cum leuitate ea non obstante, sit inuocatio Dei in testem falsitatis. Idem dicitur de quocumque peccato fidei, spem, aut charitatem in Deum destruentem, ut de haeresi, desperatione & odio Dei.

Quoad imperfectionem autem deliberationis probatur item: quia quae sunt ex repentino aliquo motu, & sine plena deliberatione, non sufficiunt ad rationabiliter conciliandam amicitiam: ergo nec censeri debent sufficere ad eam conciliatam dissoluendam. Sic ergo infidelitas, quae ex se priuat hominem charitate debita Deo: & luxuria mentalis quae charitate debita sibi ipsi: ex defectu plenae deliberationis sunt parum modo peccata venialia, prout expositum est in praeced. lib. num. 44.

Ceterum de rebus istiusmodi contingit ex inaduertentia ad malitiam eius quod obicitur voluntati. Nam in actu voluntatis, plena deliberatio deficit, quoties haec in illum exit, intellectu non aduertente plenae ad malitiam obiecti, repugnantiam cum lege, vel honestate: etiam si ab eo illud ipsi obiectum sub alia ratione cognoscatur & consideretur, ut v. g. sub ratione iucundi aut vtilis. Sola enim aduertentia ad malitiam obiecti, facit ut actus moralis sit dictum vel factum vel concupitum contra legem aeternam: in quo natura propriae ratio peccati consistit: neque est peccatum plenum & perfectum, seu mortale, nisi eadem aduertentia sit plena & perfecta; quantumcumque alias ex obiecto aut ex circumstantiis, mortale esset, & tale apud homines iudicaretur.

Ceterum aduertentia semper iudicatur non plenam in semidormientibus; tum in semiebris: tum etiam in iis, in quibus simili modo imaginatio, discursus intellectus practicus seruans, impeditur, exorta aliqua vehementiore appetitus passionis: aut intellectus ipse alicunde retrahitur ab attentione & consideratione dictae malitiae. Quod quando contingat quisque in seipso cognoscet, qui distractus post mortem aliquam factam in cogitatione rei illicitae, ad se reueritur, plenae aduertens ad eiusdem malitiam, atque cognoscit se omnino assensurum non fuisse, si prius tali modo aduertisset: perinde ac dum omnino excitatus a somno, excutit turpem cogitationem in qua semidormiens immorabatur, satis cognoscit, se minime immorturum fuisse, si prius similiter cognouisset. Sed nota tum id in quo malitia reperitur, possit esse vel actus exterior, vel omissio, vel actus exterior: circa hunc cum perpetratur in vigilia, non facile contingere inaduertentiam, aut imperfectam aduertentiam ad ipsius malitiam; quando ea fuerit manifesta, sicut est malitia actus fornicandi vel occidendi.

Peccatum, quod suo genere veniale est, fieri mortale ex accidenti.

SECTIO POSTERIOR.

Porro peccatum est veniale ex suo genere, cum ex interiori ordine ad obiectum suum non priuat hominem charitate: ut mendacium iocofum, verbum otiosum: haec enim vt potest de se leues offensa, nequaquam natae sunt amicitiam cum Deo dissoluere. Ex accidendi vero, id est, ex adueniente aliqua conditione, peccatum eius generis, mortale potest esse quinque modis, vt ex D. Thoma & aliis notat Sylu. in verbo, Peccatum quae 1. 3.

Ac primo, si quis illud committat cum ea praeparatione animi, ut quantumuis mortale, seu contra legem ad mortale obligantem esse cogitaret aut sciret: committeret illud nihilominus. In quo sensu Nauar. ad cap. Tres, De poenitent. dist. 1. num. 7. & in Enchir. cap. 23. num. 17. recte monet accipiendum esse illud D. Augustini, relatum dist. 25. cap. Verum, & Criminis, nullum peccatum est adeo veniale, quod non fiat criminale dum placet: non autem, (vt quis forte existimat, quod sensus sit, venialia fieri mortalia eo ipso quod placent. Nam inde sequeretur omnia venialia esse mortalia, cum omnia placeant, voluntariae sint: quia nullum peccatum est nisi voluntarium. Atque hinc intelligitur furtum pauculorum nummorum, quod committitur cum ea praeparatione animi & affectu, vt si multi essent, perinde caperentur, peccatum esse mortale, quantumcumque commissum in re parua.

Quod

Quod idem iudicandum est de percussione, cum laesione leui, facta cum animo occidendi, & sic de aliis similibus. Secundo, si perpetratur in aliquem finem qui sit peccatum mortale: ut si quis dicat mendacium iocosum, ut sit peccatum mortale: peccatum mortaliter. Hoc constat ex cap. Cum inuideris, quinquinta. Ratioque est, quia actio talis est, qualis fuerit finis in quem fit: ut ostensum est lib. 12. praeced. cap. 2. circa initium. Tertio, si quis illud perpetraret in contemptum legis aut legislatoris. In eo enim est superbia directe pugnans cum charitate, quae debetur Superiori, illamque destruens. Id quod sufficit ad constituendum peccatum mortale, prout plenius postea declarabitur. Quar. d. si illius perpetrationem sequatur graue nocumentum, sine animae suae corporis. Tunc enim ex circumstantia effectus (de qua in proximis praeced. lib. cap. 5.) directe pugnans cum charitate, ita ut sufficiat ad eam tollendam, quae est spiritualis vitae animae. Postem d. si quis peccatum ipsum veniale perpetraret dubitando, aut credendo se facere peccatum mortale: quia tale, mortale inquam, efficitur ex dictamine conscientiae, iuxta traditum lib. 13. cap. 8. & 9. de conscientia erronea & dubia. Secus autem contingeret, si absolute dubitaret aut crederet se facere peccatum sic animo affectus, ut si mortale esse existimaret, nullatenus faceret: quia tunc ex conscientiae dictamine, non esset plus quam veniale ex Nauarr. in Enchir. praed. 9. num. 9.

33. Hanc quasi de generationem peccati ex suo genere mortalis, in veniale ex accidenti, & venialis ex suo genere, in mortale ex accidenti. D. Thom. in quest. 7. De malo, articulo. Illustrat praetera similitudine. Sicut in vi a humana, inquit, cibialiqui sunt vite omnino contrarij, vt venenosi talique verò, causant tantum malam quam dant constitutionem, vt illi qui graues sunt & difficilis digestionis: ferique potest vt venenosi propter modicam quantitatem in qua sumuntur, non tollant vitam; & non venenosi propter nimiam copiam, & voracitatem sumentis, afferant: sic peccatum quod ex suo genere tanquam animae venenum, mortale est, potest ex accidenti esse veniale: & contra. Iam cum ex his factis constet, quodnam peccatum sit ex accidenti mortale, & quodnam ex accidenti veniale, deinceps tradenda sunt regulae ex quibus cognoscatur, quodnam sit ex suo genere mortale, & quodnam ex suo genere tantum veniale.

CAPVT V.

De regulis iudicandi de peccato, siue mortale an veniale ex suo genere.

SUMMARIUM.

- 34 Regula iuris naturalis ad iudicandum de peccato, siue suo genere mortale, an veniale.
 35 Dicitur Richardi à S. Victore, communiter approbatum, & ratio qua confirmatur.
 36 Dicitur nequit generaliter ratio statuendi de grauitate iniuria, ex qua peccatum sit genere suo mortale. ideoque relinquuntur prudentis arbitrio.
 37 Regula de peccato iudicandi ex Sacris literis, siue mortale an veniale.
 38 Regula idem iudicandi ex lege humana.
 39 Quod aliqua talis lex obliget ad mortale.

Regula de naturali rationis dictamine.

34. Prima regula, quam ad ius naturale spectare propterea dicimus, quod ratio naturalis eam persuadeat, ista est: Illud habendum esse peccatum ex suo genere mortale, quo grauem iniuriam Deo, aut proximo, aut nobis ipsis infertur naturalis ratio dicit: prout dicitur de peccatis iis, per quae debitus amor, debitaque reuerentia Dei tollitur: vt de odio Dei, de idololatria, blasphemia, perituro, & id genus aliis: itemque de iis quibus notabile nocumentum adfertur proximo: vt de homicidio, furto, adulterio, & aliis similibus: aut de iis quibus amor eidem proximo debitus tollitur: vt de odio, inuidia, & huiusmodi aliis: ac de eum de iis per quae graui damno afficitur in necessariis ad conseruationem salutis siue animae, siue corporis; vt de iis per quae tolluntur virtutes ad diuinam gratiam necessarias; vt de infidelitate, dispensatione, impunitate, & aliis similibus: aut per quae infirmitati corporis notabiliter nocetur; vt de crapula assidua, ac ebrietate, & luxuria.

Hincque communiter à Doctoribus approbatum dicitur illud Richardi à S. Victore, sub finem tractatus De differentia peccati mortalis & venialis. Mortale est, quod non potest à quouis committi sine grandi corruptione sui. Item mortale est, quod non potest committi sine grandi laesione proximi. Mortale nihilominus est, quod non potest committi sine magno contemptu Dei. Caetera verò omnia mihi videntur venialia. Haec ille. Et fuit ratio: quia quod Dei bonitas maior est bonitate creaturarum, eo difficilius dissoluitur amicitia, quae cum eo est, quam quae cum homine. At inter homines nemo nisi inhumanus ex leui tantum causa, leuue iniuria veller amicitiam cum alia contractam rescindere: multo igitur minus id de Deo purandum est: nisi ea, quae de se est leuis iniuria, aggrauetur in aliquo casu particulari ex circumstantiis: vt ex scandalo, aliove notabili damno quod adfert: nihil enim est iam leue, quin ex hoc possit censeri graue. Aut certe Deus ipse declarauerit, in re aliqua, etiam si alioqui leui, se (quod potest) obedientiam tantam exigere, quam a exigere in re graui: vt cum prohibuit Adamo, ne comederet de ligno scientiae boni & mali, addita comminatione, In quocumque die comederis ex eo, morte morieris] Gen. 2.

Iam ratio statuendi quando grauis & quando leuis iniuria per peccatum inferatur, nulla generalis & certa regula dari potest, propter varietatem circumstantiarum quibus vestiri potest, ac subinde mutari: vt videre est in furto, quo grauis iniuria censetur fieri, non modo cum fuerit rei notabilis valoris; sed etiam cum rei modici quidem valoris, sed quam persona cui surripitur tantum faciat, vt ex illius iactura magnam concipiat molestiam: vel inde necessitatem notabilem patitur, quia pauper est: vel notabile damnum, quia ex illa quaestum faciebat. Cum ergo in actibus singularibus nulla sit circumstantiarum constantia, sed perpetua mutatio iudicium de grauitate, vel leuitate iniuria, quae per illos inferitur peccando, relinquunt viro prudenti faciendum, congruentur iis quae ex communis doctrina, in proximis praeced. lib. tradita sunt de circumstantiis: aut iam factum, petendum est ab auctoribus, qui de tali re scripserint.

Regula de Sacrarum literarum auctoritate.

37. Secunda regula, spectans ad ius diuinum positum, est: Ea peccata censeri mortalia ob quae sacra Scriptura hominem à regno caelorum excludit: cuiusmodi multa esse patet ex cap. 1. Epistolae ad Rom. versu 29. & sequentibus, & ex cap. 6. prioris ad Corinth. versu 9. & 10. & ex cap. 5. Epistolae ad Galat. versu. 19. 20. & 21. & ex cap. 5. Epistolae, versu 5. Itemque ea ob quae mortem temporalem eadem Scriptura proponit: vt apud Ezechielem cap. 18. vers. 10. 11. 12. & 13. de quibus erit sigillatim dicendum, cum tradetur ratio particularis iudicandi de peccatis ex praecipis Decalogi. Ratio autem huius regulae aperta est, quia poenam mortis quam privationis regni caelorum, est grauisima. Ergo & culpa ob quam imponitur, cum debeat poena proportionari delicto, ex cap. Felicitis De poenis in 6. Verum. Quando autem sacra Scriptura iudicium de aliquo peccato loquitur, signum est ipsum esse tantum veniale. Sic possumus existimare stultiloquium non esse peccatum mortale, sicut sunt fornicatio, immunditia, & factum; quia in cit. cap. 5. Epistolae ad Ephes. Apostolus de illo tantum dicit ad rem non pertinere: cum de caeteris dicat, quod omnis fornicator aut immundus aut auarus non habeat hereditatem in regno Christi & Dei. Est etiam aliud signum, quando datur praecipuum in materia leui, vt censetur illud cuius transgressio vi sua nulli potest inferre iniuriam, vel adferre detrimentum magnum. Sic peccatum solummodo veniale fuit, transgredi praecipua illa Deuter. 22. data de non arando in bone & asino; de non accipienda ex nido matre cum pulis; de non ferendo agro duplici semine; de non vtendo vestimento lana linoque inextro; & in nouo Testamento Matth. 5. de non dicendo verbo otioso, non nullis que aliis: de quibus D. Bernard. in lib. De praecipio & dispensatione.

Regula de lege humana.

38. Tertia regula pertinet ad legem humanam traditur fusque explicatur à Nauarr. in Enchir. praed. 9. numero 7. & sequen. & cap. 23. num. 40. aliqui que sequentiis. Est autem, illud mortaliter peccare qui legem humanam ad mortale obligatam, promulgatam ac receptam, nec abrogatam, elapio tempo